

OD 1990 ROKU POMAGAMY DZIECIOM WZRastaĆ, A RODZICOM WYCHOWYWAĆ

MARZEC-KWIECIEŃ 2025

NUMER 2 (27)

Fundacja Anny Florek

CZAS DZIECIŃSTWA

Czas dzieciństwa

W ŚRODKU
GRA

TEMAT NUMERU

SAMODZIELNOŚĆ

Mamo, tato ja sam!

Katarzyna Hamerlak
REDAKTORKA NUMERU

Samodzielność to nie tylko umiejętność radzenia sobie bez pomocy innych w zakresie czynności samoobsługowych. To przede wszystkim potrzeba rozwojowa, autonomia, gotowość do podejmowania wyzwań i pokonywania różnych przeszkód.

Możliwość bycia niezależnym jest ważną potrzebą rozwojową każdego dziecka. Poprzez podejmowanie

prób i gromadzenie doświadczeń, dziecko stopniowo opanowuje niezbędne w życiu umiejętności, rozwija swoje możliwości, poznaje własną odrębność i kształtuje tożsamość.

W najnowszym numerze naszego dwumiesięcznika przeczytacie Państwo o różnych obliczach samodzielności, która dotyczy nie tylko sfery samoobsługowej, a także społecznej, czy też emocjonalnej. ■

ZAPRASZAMY
DO KONTAKTU

Jeśli chcą państwo włączyć się w dzieło tworzenia tego czasopisma zapraszamy do kontaktu – bezpośrednio w przedszkolu lub drogą mailową:
redakcja@czasdziecinstwa.com.pl

Wszelkie pomysły, propozycje, wnioski i polemiki przyjmujemy z wielką radością.

REDAKCJA

POMYSŁODAWCA,
ZAŁOŻYCIEL
I PIERWSZY REDAKTOR
NACZELNY
MARCIN DĘBIŃSKI

REDAKTOR NACZELNA
ANNA FLOREK

REDAKTOR
ANNA GROMADZKA

ZDJĘCIA
**PEXELS, WIKIMEDIA,
UNSPLASH**
ARCH. PRYWATNE

REDAKTOR, KOREKTA
URSZULA WIŚNIEWSKA

ADRES E-MAIL
redakcja@czasdziecinstwa.com.pl

Spis treści

TEMAT NUMERU: SAMODZIELNOŚĆ

Anna Florek: O wychowaniu do samodzielności	4
Zanim pójdę do szkoły	6
Radzę sobie w toalecie – czyli o zaparciach u dzieci	8
Rozwój komunikacji u dzieci	10
Samodzielność i cała masa synonimów tego słowa.	12
Pomóż mi abym zrobił to sam	14
Samodzielność, czyli... łatwo powiedzieć – trudniej zrobić	17
Rozwój myślenia u dzieci	20
Dom czy przedszkole?	22

+ Gra JESTEM PRZEDSZKOLAKIEM wszyta w środku

JAK WESPRZEĆ NASZĄ GAZETĘ?

Będziemy wdzięczni za wsparcie druku naszej gazety przez wpłacenie darowizny na konto Fundacji Anny Florek CZAS DZIECIŃSTWA:

PKO BP S.A. II o/W-wa
61 1020 1026 0000 1702 0196 1218
z dopiskiem „Dwumiesięcznik CZAS DZIECIŃSTWA”

ANNA FLOREK O...

O wychowaniu do samodzielności

Fascynujące jest obserwowanie dziecka zdobywającego ciągle nowe umiejętności. Ileż znajduje w sobie siły, determinacji i sposobów, by zrealizować swoje małe, a przecież wielkie zamierzenia.

TEKST:
ANNA FLOREK

Zsuwa się z matczynych kolan, by dosięgnąć misia, wejść na kanapę, nałożyć buta. Złości się, ale nie rezygnuje. Spogląda na matkę, szuka potwierdzenia i kolejny raz próbuje. Dlaczego? Ponieważ dążenie do samodzielności jest naturalną potrzebą człowieka, która ujawnia się w niemowlęctwie i jest bardzo ważnym stymulatorem rozwoju. Zakres osiągniętej samodzielności stanowi o jakości życia człowieka.

Maria Montessori zwraca uwagę na to, że w rozwoju dziecka występują fazy szczególnej wrażliwości, przejawiające się w gotowości do nabywania konkretnych umiejętności. Jest to krótki, przemijający czas,

w którym dziecko jest optymalnie gotowe do przyswojenia określonego zachowania lub umiejętności. Samo z siebie, niezachęcane przez opiekunów jest skoncentrowane na ćwiczeniu, aż do osiągnięcia celu. By spożytkować chęci dziecka, jego zainteresowanie i motywację do uczenia się nowego, niezbędne jest uważne, przyzwalające nastawienie dorosłych i stymulujące, bezpieczne otoczenie fizyczne. Wówczas uczenie się danej umiejętności następuje z najmniejszym wysiłkiem uczącego się i jego opiekunów. Jeśli ten dobry czas przeminie, uczenie się będzie trudniejsze a często też z mniejszymi efektami.

W wychowaniu do samodzielności, bardzo ważne jest podążanie za dzieckiem i niehamowanie zarówno jego dążenia do niezależności, jak również korzystania z posiadanych umiejętności (jeśli umie samodzielnie jeść – nie karmić). Wtedy,

kiedy ono chce, jest gotowe, pozwolić mu zejść z kolan i oddalić się, nawet, jeśli mamy obawę, że nabije sobie guza. Dla jego bezpieczeństwa trzeba wprowadzić zasady, odpowiednio zagospodarować, zabezpieczyć otoczenie, ale jednocześnie dać mu jak

najwięcej swobody w zdobywaniu umiejętności i poznawaniu świata. Z każdym dniem powinno stawać się bardziej samodzielne i niezależne od innych.

Warto dać dziecku jak najwięcej swobody w zdobywaniu umiejętności i poznawaniu świata.

Mimo troskliwego niepokoju tworzymy wokół dziecka świat na TAK. Sprzyja temu:

- zaspokajanie naturalnej ciekawości dziecka i potrzeby bycia aktywnym,
- budowanie w dziecku poczucia sprawczości
- obdarzanie zaufaniem,
- zgoda na robienie „po swojemu”, na próbowanie,
- oszczędne, ale zrozumiałe podpowiadanie i udzielanie instrukcji,
- zgoda na popełnianie błędów i ponoszenie konsekwencji (oczywiście, w granicach zdrowego rozsądku),
- zachęcanie do podejmowania różnych aktywności,
- dostarczanie wiedzy o otaczającym świecie.

Czym jest samodzielność?

Samodzielność to zasób umiejętności zależny od wieku oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych osoby osiągnięty dzięki ćwiczeniom. Samodzielność ma prowadzić do niezależności od innych na poziomie myślenia,

podejmowania decyzji i działania w celu zaspokajania swoich potrzeb, zapewniania bezpieczeństwa i realizowania zamierzeń. Wiąże się również z ponoszeniem konsekwencji swoich działań. Nie oznacza bycia samotnym, zdanym wyłącznie na siebie, lecz korzystanie z własnych możliwości i nieangażowanie innych, gdy nie jest to konieczne. Samodzielność to styl bycia i życia. To istotny wymiar wolności. Dlatego mówiąc o samodzielności nie powinniśmy postrzegać jej wyłącznie w perspektywie wczesnego dzieciństwa, czy wieku przedszkolnego, ale w perspektywie całego życia człowieka. Jeśli, na przykład przedszkolak będzie, pożytecznie dla swojego rozwoju zajmować się sobą podczas zabawy swobodnej, to jest szansa, że w okresie młodzieńczym będzie wiedział jaką wybrać szkołę, zajęcia pozaszkolne, a w dorosłości jaki zawód i jakim pasjom oddać część swojego czasu. Na każdym etapie rozwojowym samodzielność obejmuje inny zakres aktywności, jednak schemat funkcjonowania człowieka samodzielnego, niezależnego kształtowany jest w dzieciństwie.

Zanim pójdę do szkoły

Wspieranie rozwoju dojrzałości szkolnej dzieci 6-7 letnich:
kluczowy etap życia

TEKST:

EMILIA NOWAK

nauczycielka wychowania przedszkolnego

Być wychowawcą to sztuka podążania za potrzebami dzieci, wzmacniania ich mocnych stron, wspierania ich w pokonywaniu trudności oraz realizacja podstawy programowej.

Z ogromnym zadowoleniem i dumą dostrzegam więc fakt, że okres uczęszczania do zerówki jest czasem, w którym dzieci przechodzą przez intensywny i wielokierunkowy rozwój. Obejmuje on różnorodne sfery: poznawczą, społeczną, emocjonalną, a także fizyczną, moralną i estetyczną. To czas, w którym dzieci dynamicznie poszerzają swoje umiejętności, zaczynają rozumieć otaczający je świat i w coraz większym stopniu stają się niezależne. Poprzez zrozumienie potrzeb dziecka, doro-

śli mogą pomóc w budowaniu poczucia wartości i pewności siebie.

Intensywność rozwoju

Według moich obserwacji najintensywniejsza faza rozwoju przypada na zimowe miesiące: grudzień, styczeń i luty. W tym okresie dzieci robią znaczne postępy w sferze poznawczej.

Z łatwością przyswajają nowe informacje, a ich pamięć i uwaga są bardziej skoncentrowane. Nauka czytania, pisanie i liczenia staje się dla nich fascynującą przygodą, która nie tylko rozwija zdolności intelektualne, ale również kształtuje ich wyobraźnię. Zabawa z językiem, taka jak tworzenie rymowanek, opowiadań czy żartów,

wzmacnia kreatywność i rozwija ich umiejętności komunikacyjne.

Kąciki zainteresowań jako przestrzeń do rozwoju

W naszym przedszkolu dużą wagę przykładamy do tworzenia przestrzeni inspirujących do nauki i zabawy. Dysponujemy bogatym zapleczem materiałów edukacyjnych, które regularnie aktualizujemy i uzupełniamy o nowe elementy. Tematyczne kąciki zainteresowań, odświeżane co tydzień, umożliwiają dzieciom rozwijanie ich pasji oraz naturalnej ciekawości świata. Dzięki tym przestrzeniom dzieci mogą eksplorować różnorodne tematy, dostosowane do ich wieku, co wspiera samodzielne myślenie i pogłębia zainteresowania. Co więcej, wspólne odkrywanie i dzielenie się swoimi pasjami z rówieśnikami wzmacnia więzi grupowe oraz buduje poczucie przynależności.

Rozwój społeczny i emocjonalny

Na tym etapie życia dzieci rozwijają swoje umiejętności społeczne, nawiązując głębsze relacje oparte na współpracy, lojalności i szacunku. Uczą się także, jak skutecznie rozwiązywać konflikty, co jest nieodzowne w budowaniu zdolności interpersonalnych. Dzieci stają się bardziej świadome swoich emocji i uczą się je nazywać oraz kontrolować, co wspiera stabilność emocjonalną. Pierwsze fascynacje i zauroczenia, choć subtelne, odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu umiejętności nawiązywania więzi i budowania bliskich relacji.

Rozwój motoryczny w tym wieku jest równie istotny. Dzieci doskonalą zarówno większe umiejętności, takie jak bieganie i skakanie, jak i precyzyjne, takie jak rysowanie i pisanie. Aktywność fizyczna nie tylko sprzyja zdrowiu, ale również buduje pewność siebie. Dzieci zaczynają także dostrzegać znaczenie zasad moralnych i wartości,

takich jak uczciwość, odpowiedzialność czy empatia. Chętnie pomagają innym, co uczy je, że ich działania mają wpływ na otoczenie i wzmacnia ich poczucie odpowiedzialności.

Estetyka i kreatywność

Wrażliwość estetyczna podczas indywidualnych i grupowych zajęć rozwija się poprzez kontakt z różnorodnymi formami sztuki – od rysowania, malowania, po muzykę czy taniec. Kreatywność dzieci przejawia się też w spontanicznej zabawie, która może stać się dla nich sposobem na wyrażenie swoich emocji i uczuć. Twórcze działania nie tylko rozwijają zdolności manualne, ale także wzbogacają wyobraźnię i pozwalają odkrywać własne zainteresowania.

Zabawa jako fundament rozwoju

Zabawa jest ważnym elementem życia dzieci w zerówce. To nie tylko sposób na radość i relaks, ale także nieocenione narzędzie wspierające naukę współpracy, radzenia sobie z trudnościami i rozwijanie samodzielności. Zabawa umożliwia dzieciom eksperymentowanie, przyjmowanie różnych ról społecznych oraz podejmowanie wyzwań, co wzmacnia ich poczucie sprawczości.

Rozwój dzieci w zerówce to czas wszechstronnych i dynamicznych przemian, które przygotowują je do kolejnych etapów życia. Kluczową rolę odgrywa zaangażowanie dorosłych – nauczycieli, rodziców i opiekunów, którzy poprzez tworzenie atmosfery wsparcia, akceptacji i zrozumienia stwarzają optymalne warunki do harmonijnego wzrastania. Dzięki takiemu podejściu dzieci mogą rozwijać swoje pasje, budować pewność siebie oraz z entuzjazmem podejmować kolejne wyzwania. To szczególnie okres, który wpływa na ich przyszłe sukcesy w szkole oraz w dorosłym życiu. ■

Okres uczęszczania do zerówki jest czasem, w którym dzieci przechodzą przez intensywny i wielokierunkowy rozwój.

RADZĘ SOBIE W TOALECIE

– CZYLI O ZAPARCIACH U DZIECI

Zaparcia u dzieci mogą wywoływać wiele różnych emocji.

TEKST:

KATARZYNA HAMERLAK
psycholog, pedagog specjalny

Dziecko, które wstrzymuje kupę, może obawiać się niepowodzenia, odczuwać lęk przed oceną i krytyką dorosłych oraz strach przed bólem. Istnieje wiele przyczyn, które mogą prowadzić do pojawienia się zaparcí nawykowych u maluchów. Należy do nich:

- stres spowodowany np. rozstaniem rodziców, odpielowaniem, pójściem do żłobka lub przedszkola,
- strach przed tym, co „wychodzi” z nas,
- niechęć do „rozdzielenia się” z kupką – traktowaną przez dziecko niemal jak część siebie,
- problem z załatwianiem się poza domem (np. po rozpoczęciu szkoły),
- manifestacja autonomii – wydalanie to obszar, w którym dzieci mają największą kontrolę nad swoim ciałem, co może prowadzić do trudności,
- wstręt przed przypadkowym dotknięciem lub zapachem.

Zaparcia nawykowe występują powszechnie u dzieci, szczególnie w wieku 2-4 lat, i mogą trwać nawet do późniejszego dzieciństwa. Stanowią one duże wyzwanie zarówno dla dziecka, jak i jego bliskich. Jeśli wykluczmy przyczyny medyczne, warto przyrzeć się metodom, które mogą pomóc dziecku w radzeniu sobie z tym problemem. Oto kilka wskazówek:

Zbudowanie pozytywnego skojarzenia z toaletą

Najważniejsze jest, aby dziecko zrozumiało, że

wypróżnianie się jest naturalnym procesem. Powinno nauczyć się rozpoznawać moment, w którym chce się załatwić, i wiedzieć, że może to zrobić w spokoju. Dziecko powinno mieć swobodę wyboru, kiedy idzie do toalety – nie biegajmy za nim, nie zmuszajmy ani nie popędzajmy. Stres czy napięcie, szczególnie wywołane przez rodziców, mogą tylko pogłębić problem. Pamiętajmy, by nigdy nie zawstydzать dziecka z powodu tej naturalnej potrzeby.

Czytanie książek o robieniu kupki

Na rynku dostępnych jest wiele książeczek dla dzieci, które opowiadają o wypróżnianiu w sposób lekki i zabawny. Przeczytanie ich z dzieckiem pomaga ośwoić je z tematem, a także wprowadza element humoru, co może zmniejszyć napięcie wokół tego tematu. Warto rozmawiać o tym w sposób spokojny, tłumacząc dziecku, jak to się dzieje, że robimy kupkę – skąd ona pochodzi, jak się pojawia i „gdzie idzie”. Istotne jest, by te rozmowy nie budziły w dziecku jeszcze większego stresu związanego z wypróżnianiem.

Ważne jest, aby dać dziecku czas i przestrzeń na rozwiązanie tej trudności, nie naciskać na nie, ale też nie bagatelizować objawów.

Temat zaparcí u dzieci często wiąże się ze skrajnymi emocjami – od współczucia za dziecko, które cierpi, aż po frustrację związaną z tym, że problem staje się centralnym punktem dnia. Ważne jest, aby dać dziecku czas i przestrzeń na rozwiązanie tej trudności, nie naciskać na nie, ale też nie bagatelizować objawów. Jeśli mimo naszych starań problem nie ustępuje,

warto rozważyć skonsultowanie się z psychologiem dziecięcym, który pomoże w rozwiązaniu trudności.

Pamiętajmy, że cierpliwość, zrozumienie i akceptacja sytuacji to klucz do pomocy dziecku w przezwyciężeniu problemów z zaparciami. ■

Rozwój komunikacji u dzieci

Komunikacja jest jednym z najważniejszych aspektów rozwoju dziecka, ponieważ stanowi fundament do nawiązywania relacji społecznych, rozumienia świata oraz wyrażania swoich emocji, potrzeb i myśli.

TEKST:
ANNA RUSINEK
logopeda, pedagog specjalny

Dziecko już w brzuchu matki oswaja się z głosem najbliższych opiekunów. Zdolności komunikacyjne pojawiają się zazwyczaj po urodzeniu. Osiągając kolejne etapy rozwoju, dziecko nabiera nowych umiejętności komunikacyjnych. Zrozumienie poszczególnych etapów tego procesu może pomóc rodzicom, opiekunom i nauczycielom we wspieraniu dzieci w ich drodze do efektywnego porozumiewania się.

Rozwój mowy jest ściśle związany z komunikacją. Najpopularniejszy podział rozwoju mowy na gruncie logopedii przedstawił Leon Kaczmarek, nazywany ojcem polskiej logopedii.

Pierwszy etap rozwoju mowy to okres melodii, który przypada na pierwszy rok życia dziecka. Początkowo dziecko porozumiewa się za pomocą krzyku, sygnalizując w ten sposób swoje potrzeby, np. głód, dyskomfort czy złe samopoczucie. W okresie melodii wyróżnia się głuźnienie, czyli nieświadome, mimowolne wydawanie dźwięków,

oraz gaworzenie, które polega na intencjonalnym powtarzaniu dźwięków, wytwarzanych samodzielnie przez dziecko lub zasłyszanych w otoczeniu.

Drugi rok życia dziecka to tzw. okres wyrazu. W tym czasie pojawiają się pierwsze słowa. Należy zaznaczyć, że dziecko początkowo rozumie więcej słów, niż jest w stanie wypowiedzieć (zasób słownika biernego jest większy od czynnego).

W trzecim roku życia występuje okres zdania – w mowie dziecka pojawiają się pierwsze proste zdania. Od trzeciego do siódmego roku życia wyodrębnia się tzw. okres swoistej mowy dziecięcej. W tym czasie kształtuje się system językowy dziecka oraz rozwijają się aspekty fonetyczne i gramatyczne. Charakterystyczne dla tego okresu są neologizmy językowe, czyli słowa stworzone przez dziecko na określenie różnych zjawisk, przedmiotów i osób. W tym czasie dzieci zadają wiele pytań, wykazując dużą ciekawość świata.

Komunikacja nie składa się jedynie z mowy artykułowanej, lecz także z innych ważnych czynników. Oprócz mowy człowiek stosuje również gestykulację, mimikę, kontakt wzrokowy oraz wspólne pole uwagi z rozmówcą. Bazowe umiejętności komunikacyjne kształtują się równolegle z rozwojem mowy dziecka.

Dlaczego bazowe umiejętności komunikacyjne są tak istotne?

- Kontakt wzrokowy pozwala na zrozumienie intencji, emocji i treści przekazywanych przez rozmówcę.
- Gest wskazywania palcem jest formą komunikacji niewerbalnej i świadczy o gotowości dziecka do wyrażania swoich potrzeb oraz zainteresowań.
- W interakcjach naprzemiennych dziecko uczy się reagować na bodźce werbalne i niewerbalne, inicjować rozmowę oraz angażować się w dialog z innymi.

- Umiejętność naśladowania stanowi natomiast ważny mechanizm uczenia się, umożliwiający dzieciom przyswajanie różnorodnych umiejętności – w tym językowych i komunikacyjnych.

Bazowe umiejętności komunikacyjne stanowią fundament rozwoju mowy i są niezbędne dla pełnego uczestnictwa dziecka w społeczeństwie. Mowie werbalnej towarzyszy wiele niewerbalnych sygnałów, które ułatwiają porozumiewanie się z innymi. Ich rozwijanie powinno być wspierane przez rodziców, opiekunów i nauczycieli już od najmłodszych lat.

Bibliografia:

- Kaczmarek L. (1953): *Kształtowanie się mowy dziecka*. Poznań.
- Machoś M. (2018): *Diagnoza bazowych umiejętności komunikacyjnych*. Bytom.

Samodzielność i cała masa synonimów tego słowa.

Taki jest język polski!

TEKST:
ADAM DĄBROWSKI

RYSUNKI:
MATEUSZ DĄBROWSKI – MATI

Jestem samodzielny! Byłem samodzielny... Będę samodzielny! Nie każdy może o sobie tak powiedzieć, prawda?

Samodzielności uczymy się przez całe życie i nie jest to łatwy proces. Często życie zmusza nas do samodzielności, a bywa też, że tę samodzielność tracimy. Czy samodzielności można się nauczyć? Oczywiście! Poczynając od najmłodszych lat, czyli od przedszkola.

Najłatwiejszą drogą jest nauka muzyki w szkole muzycznej!

Mały adept gry na instrumencie od pierwszej lekcji musi (!) pracować w domu bez pomocy otoczenia, czyli samodzielnie! Przypomina sobie to, co usłyszał na lekcji, i gra na instrumencie, a nikt w domu nie jest w stanie mu pomóc! To są pierwsze kroki do osiągnięcia kolejnych poziomów niezależności – zarówno w codziennym życiu, jak i w nauce czy w przyszłości – w wybranym zawodzie. Muzyka uczy cierpliwości oraz pokory związanej z niedoskonałością prezentacji swojej pracy i sukcesów nagradzanych brawami przez słuchaczy. W muzyce istnieją tylko dwa pojęcia

odbioru: dobrze lub źle. Nie ma zmiłuj się – musi być dobrze! Do sukcesu potrzebna jest praca, praca, praca... i dopiero wtedy możemy mówić o talencie, który posiada każdy człowiek. Dotyczy to wszystkich aspektów naszego życia.

Drugim miejscem, po szkole muzycznej, jest harcerstwo, które rozwija samodzielność dziecka.

To spotkania grupowe, w których dziecko „nic nie musi”, ale... Ludzie z natury wolą towarzystwo innych niż samotność. Harcerstwo jest doskonałą szkołą dla przyszłych instruktorów i społeczników. W tym środowisku nie istnieje przymus do czegośkolwiek.

Istnieje też trzeci sposób na rozwój samodzielności – chyba najtrudniejszy – indywidualizm.

Indywidualista to ktoś, kto jest samotny w tłumie. Ma świadomość własnej wiedzy, która wyróżnia go w otoczeniu, i jest na tyle odporny psychicznie, że nie musi się nią obnosić. Mimo to często ma problemy z rówieśnikami w szkole, potem na studiach, a później w pracy.

Pani dr Kornatowska, psychiatra, będąca moim ideałem, mawiała: „Orły latają wysoko, a wrony nisko... w stadzie.” Samodzielność ma wiele oblicz, ale mimo wszystko warto robić wszystko, aby być samodzielnym – zarówno jako jednostka, jak i jako społeczeństwo. ■

Baba Jaga – Mentorka

Pomóż mi abym zrobił to sam

TEKST:

WIOLETTA FORYSIAK

nauczycielka wychowania przedszkolnego

Metoda Montessori została opracowana przez włoską lekarkę i pedagog Marię Montessori. Opiera się na przekonaniu, że każde dziecko jest z natury ciekawe świata i zdolne do nauki poprzez samodzielne działanie.

Jest to unikalne podejście do edukacji, które od ponad wieku cieszy się uznaniem na całym świecie. Jej innowacyjność polega na połączeniu swobody dziecka z uporządkowanym środowiskiem edukacyjnym, co wspiera naturalny rozwój intelektualny, emocjonalny i społeczny.

W metodzie Montessori nauczyciel pełni rolę przewodnika i obserwatora, który wspiera dziecko w odkrywaniu wiedzy zamiast narzucać mu gotowe rozwiązania. Dzieci uczą się poprzez doświadczanie i eksperymentowanie, co sprzyja ich naturalnej ciekawości.

Charakterystycznym elementem tej metody są specjalnie zaprojektowane materiały edukacyjne. Pomoce Montessori są dostosowane do różnych etapów rozwoju dziecka i pomagają →

w nauce poprzez działanie. Wśród nich można wyróżnić:

- **Materiały sensoryczne** – wspierają rozwój zmysłów, np. kolorowe cylindry, tablice dotykowe czy belki różnicujące ciężar.
- **Materiały do nauki matematyki** – koraliki, liczydła czy karty liczbowe pomagają zrozumieć pojęcia matematyczne w praktyce.
- **Materiały językowe** – litery z papieru ściernego, ruchomy alfabet czy karty obrazkowe wspomagają naukę czytania i pisania.
- **Materiały z zakresu życia codziennego** – zestawy do przelewania wody, zapinania guzików czy spryskiwania produktów spożywczych rozwijają motorykę i samodzielność.
- **Materiały przyrodnicze** – modele zwierząt, układanki geograficzne czy zestawy do eksperymentów pozwalają dziecku odkrywać świat w praktyczny sposób.

Każda pomoc dydaktyczna ma określony cel edukacyjny i pozwala na samodzielne sprawdzenie poprawności wykonanej pracy, co wzmacnia poczucie odpowiedzialności u dziecka.

Otoczenie w salach Montessori jest starannie zorganizowane i podzielone na strefy tematyczne. Znajdziemy tam:

- **Strefę życia codziennego** – z materiałami do nauki praktycznych umiejętności, takich jak podlewanie kwiatów czy nakrywanie do stołu.
- **Strefę sensoryczną** – z pomocami rozwijającymi zmysły.
- **Strefę matematyczną** – wyposażoną w konkretne materiały wspierające naukę liczb, działań matematycznych i pojęć geometrycznych.

- **Strefę językową** – z materiałami do nauki czytania, pisanie i rozwijania słownictwa.
- **Strefę kulturową** – z materiałami dotyczącymi geografii, historii, biologii i sztuki.

Meble są niskie, dostosowane do wzrostu dzieci, co sprzyja samodzielnemu sięganiu po materiały. W pomieszczeniu panuje porządek, a przestrzeń jest estetyczna i zachęcająca do eksploracji.

Metoda Marii Montessori w dużej mierze opiera się na zaufaniu do naturalnych zdolności dziecka. Dzieci mają swobodę wyboru aktywności, co uczy ich odpowiedzialności i planowania własnej pracy. Dzięki samodzielnemu rozwiązywaniu problemów i podejmowaniu decyzji rozwijają pewność siebie oraz umiejętności organizacyjne.

Pomoce Montessori zostały zaprojektowane tak, aby dziecko mogło samodzielnie sprawdzić poprawność swojej pracy. Brak ocen i rywalizacji sprawia, że koncentruje się ono na własnym postępie, a nie na porównywaniu się z innymi.

Dzieci uczą się również praktycznych umiejętności życiowych – samodzielnie ubierają się, sprzątają po sobie i dbają o porządek w otoczeniu. Takie podejście wspiera ich poczucie niezależności i buduje pozytywne nawyki.

Jest to wyjątkowy system edukacji, który kładzie nacisk na indywidualne tempo rozwoju dziecka oraz jego samodzielność. Dzięki starannie przygotowanemu otoczeniu, odpowiednio dobranym pomocom dydaktycznym i wsparciu nauczyciela-przewodnika dzieci rozwijają się w sposób harmonijny i zgodny ze swoimi naturalnymi predyspozycjami. Taki model edukacji nie tylko sprzyja zdobywaniu wiedzy, ale również kształtuje dzieci na odpowiedzialnych, kreatywnych i pewnych siebie ludzi. ■

**Dzięki starannie
przygotowanemu
otoczeniu,
odpowiednio
dobranym pomocom
dydaktycznym
i wsparciu nauczyciela-
przewodnika dzieci
rozwijają się w sposób
harmonijny i zgodny
ze swoimi naturalnymi
predyspozycjami.**

SAMODZIELNOŚĆ, CZYLI... ŁATWO POWIEDZIEĆ – TRUDNIEJ ZROBIĆ

TEKST:
OLGA ORANIEC
fizjoterapeuta

W procesie rozwoju człowiek osiąga kolejne umiejętności ruchowe. Unosi głowę, podpira dłonie, siada, czworakuje, pełza, wstaje, idzie, a potem jedzie na rowerze

O becne czasy i rozwój technologii pomagają nam na co dzień, ale mogą także zaszkodzić. Wiele spraw można załatwić jednym naciśnięciem guzika.

Dzieci to widzą. Problemатyczny staje się także pośpiech, z którym zmagamy się na co dzień – mamy mniej czasu na proste czynności. W poprzednim wydaniu naszego dwumiesięcznika wspomniano o neuroplastyczności. Aby ją wspierać, konieczne jest wykonanie wielu powtórzeń (oraz zachowanie cierpliwości) – tego procesu nie da się przyspieszyć ani ominąć. Są też jednostki, które, by utrwalić nową umiejętność, z różnych przyczyn potrzebują więcej czasu oraz powtórzeń. To bardzo ważne, aby o tym pamiętać.

W procesie rozwoju samodzielności niezwykle ważne jest wspieranie rozwoju ruchowego. Dziecko, które ma bogaty wachlarz umiejętności ruchowych, chętniej będzie samodzielne, ponieważ

łatwiej będzie mu wykonywać kolejne czynności.

Naukę nowych czynności warto poprzedzić aktywnościami, dzięki którym łatwiej będzie rozwijać ruchy dające dzieciom samodzielność.

Poniżej przykłady tego typu zadań:

- **Przed nauką wiązania butów** – ćwiczenia motoryki małej, np. ugniatanie mas plastycznych, lepienie z plasteliny, przypinanie spinaczy, „przeplatanki”, układanie obrazków z ugotowanego makaronu, plecenie wianków i warokoczków, zawijanie włóczki na pęczek.
- **Przed nauką samodzielnego ubierania się (bluzka, spodnie)** – przekładanie szarfy (może być np. zawiązany na ten kształt szalik) od góry do dołu, od dołu do góry. Można również ćwiczyć ubieranie przed lustrem – widząc swoje ruchy, wykonujemy je bardziej świadomie. Dzieci ćwiczą także poprzez →

ubieranie lalek, maskotek (zapamiętują w ten sposób kolejność). Można włączyć zabawę w lustro (naśladowanie ruchów drugiej osoby), odbijanie piłki rakieta, krążenie ramion w tył, turlanie piłki rękoma jak najwyżej w górę i w dół po ścianie.

- **Przed zakładaniem skarpet** – wałkowanie plasteliny, rozpinanie i zapinanie rzepów, zabawy paluszkowe, naśladowanie wykręcania i wkręcania żaróweczek (kończyny górne w górę/w bok/w przód).
- **Przed zapinaniem suwaka/zapinaniem guzików** – nauka chwytu, np. podawanie drobnych ziarenek, chwytając je palcami, wrzucanie monet do skarbonki, przyklejanie naklejek/wyklejanek, wyciąganie słomek/wykałaczek z kubeczka, nawlekanie koralików, otwieranie

Samodzielność wpływa na poczucie własnej wartości. Dziecko świadome swojego potencjału oraz umiejętności lepiej radzi sobie z trudnościami napotkanymi w przyszłości.

drzwi kluczami, odkręcanie małych i dużych słoików, przypinanie prania przy pomocy spinaczy, zmywanie ołówka gumką do ścierania, struganie kredek.

- **Przed samodzielnym zataśnięciem potrzeb fizjologicznych** – przybijanie piątek w swoje dłonie z przodu/z tyłu, przysiady, przekładanie szarfy/zawiniętego paska od góry do dołu i odwrotnie.
- **Przed nauką jazdy na rowerze** – ćwiczenia równowagi, np. chodzenie po krawężnikach, po linii na chodniku, chodzenie po krawędzi

dywanu/linii, chodzenie w tył po linii, chodzenie z woreczkiem na głowie do przodu/do tyłu/na boki, chód stopa za stopą z otwartymi/zamkniętymi oczami, stanie na jednej

nodze i podnoszenie przedmiotów z podłogi (rzucanie ich do rodzica/odkładanie na stół), stanie na jednej nodze i przekładanie małego przedmiotu z ręki do ręki przed i za brzuchem (naokoło tułowia).

- **Przed wchodzeniem po drabinkach** – np. przechodzenie nad przeszkodami (z wysokim unoszeniem kolan), wchodzenie na kanapę (aby na niej stanąć), wchodzenie na wzniesienie („pod górę”).

Warto zachęcać dziecko do samodzielności i pomocy w czynnościach domowych, które w znacznym stopniu przyczynią się do rozwoju motoryki dużej i małej. Takimi czynnościami są m.in.: pakowanie i rozładowanie zmywarki, rozwieszanie prania, podlewanie kwiatów, pomoc w kuchni podczas przyrządzania posiłków. W tego typu aktywnościach kryje się wiele złożonych ruchów, które korzystnie wpływają także na planowanie motoryczne w różnych sytuacjach (czyli co zrobić po czym, aby efekt był optymalny).

Może być także tak, że dziecko ma problem z wykonaniem pewnych czynności z powodu wady wzroku – nie widzi, przez co trudniej mu zrobić coś dokładnie (np. zawiązać sznurówki).

Jeśli obserwujemy, że dziecko ma trudności w wielu nowych sytuacjach, bardzo powoli uczy się nowych umiejętności ruchowych, ma problem z planowaniem ruchów (pojawia się chaos, zaczyna i często nie kończy rozpoczętych zadań), przyczyną mogą być zaburzenia integracji sensorycznej. Wówczas warto zasięgnąć porady specjalisty.

Zachęcam do jak największej ilości ruchu i zaznajamiania z nowymi aktywnościami – ogólnorozwojowe podejście do rozwoju fizycznego jest niezbędne dla nauki kolejnych umiejętności ruchowych.

Samodzielność wpływa na poczucie własnej wartości. Dziecko świadome swojego potencjału oraz umiejętności lepiej radzi sobie z trudnościami napotkanymi w przyszłości – po prostu wie, że da sobie radę. ■

Rozwój myślenia u dzieci

Analizowanie informacji, dostrzeganie różnicy pomiędzy faktami a opiniami, podejmowanie świadomych wyborów – na to wszystko ma wpływ samodzielne myślenie.

TEKST:
GRETA DĘBIŃSKA-ŻOŁYŃIAK
pedagog specjalny

Jest to ważne nie tylko dla osiągnięcia sukcesu w nauce, ale również dlatego, aby dzieci potrafiły samodzielnie analizować informacje, podejmować świadome decyzje i bronić swoich poglądów w sposób zgodny z zasadami logiki. Dlatego warto zastanowić się, jakie metody mogą pomóc w budowaniu tych umiejętności już u najmłodszych. Edukacja w tym zakresie powinna zacząć się jak najwcześniej, aby pomóc dzieciom rozwijać umiejętność logicznego myślenia i formułowania przekonujących argumentów.

Może się wydawać, że maluchy nie są jeszcze gotowe na naukę analizowania i oceniania informacji, jednak właśnie wtedy najlepiej wprowadzać je w świat logicznego myślenia. Zabawa i kreatywne gry mogą okazać się doskonałym narzędziem do rozwijania umiejętności krytycznego myślenia.

Poprzez krytyczne myślenie dzieci uczą się samodzielnie oceniać swoje działania, zachowania i decyzje. Dzięki temu potrafią identyfikować swoje mocne strony oraz obszary, nad którymi warto popracować. To bardzo ważne dla ich rozwoju osobistego i samorealizacji.

Kiedy dzieci potrafią krytycznie analizować informacje, nie ulegają tak łatwo manipulacji czy wpływom zewnętrznym. Dzięki temu są bardziej pewne siebie i potrafią bronić swoich poglądów oraz przekonań. Dlatego warto zachęcać dzieci do zadawania pytań, analizowania informacji, wyrażania swoich opinii, a także doceniania znaczenia swoich sukcesów oraz popełnianych błędów. To właśnie poprzez praktykę krytycznego myślenia od najmłodszych lat dzieci będą w stanie lepiej radzić sobie z wyzwaniami, jakie napotkają w przyszłości.

Jak zatem można uczyć krytycznego myślenia poprzez zabawę i kreatywne gry?

Zaproponujmy dziecku, by samo wymyśliło zakończenie bajki, pytając: „Jak myślisz, co było potem?”

Jednym ze sposobów jest wprowadzenie do zabawy gier logicznych, które wymagają analizy sytuacji, planowania działań i podejmowania decyzji. Można także organizować symulacje sytuacji, w których dzieci muszą zmierzyć się z problemami i znaleźć najlepsze rozwiązanie, a także rozwijać umiejętność posługiwania się pytaniami oraz poszukiwania informacji.

Małe dzieci są mistrzami w zadawaniu pytań. Kiedy dziecko pyta: „Jak?“, „Po co?“, zanim udzielisz mu odpowiedzi, zaintryguj je, pytając: „A jak ci się wydaje?” Zachęć tym samym dziecko do poszerzania wiedzy, nauki samodzielnego, kreatywnego myślenia i wychodzenia poza schematy – w świecie, w którym tak wiele uzyskujemy bez większego wysiłku i konieczności dłuższego czekania. Często zapominamy, że oczekiwanie i włożenie wysiłku w coś, na czym nam zależy, w rezultacie sprawia jeszcze większą radość.

Zauważanie różnic i podobieństw także wpływa na rozwój umiejętności analitycznych. Można zacząć od prostych rzeczy, np. porównywania zabawek czy owoców. Im dziecko starsze, tym porównania mogą być bardziej skomplikowane.

Opowiadając lub czytając młodszemu dziecku bajkę czy historię, nie zawsze doprowadzajmy ją do zakończenia. Zaproponujmy dziecku, by samo je wymyśliło, pytając: „Jak myślisz, co było potem?” Uczy to umiejętności syntezy informacji i pobudza kreatywność.

Samodzielnego, krytycznego myślenia warto uczyć już w wieku przedszkolnym. Umożliwiając dziecku kreatywne myślenie, wspieramy jego rozwój intelektualny i uczymy podejmowania mądrych decyzji już od najmłodszych lat. Zachęcajmy więc nasze dzieci do zadawania pytań, analizowania informacji i wyciągania własnych wniosków, by jeszcze lepiej przygotować je do radzenia sobie z wyzwaniami współczesnego świata. ■

DOM CZY PRZEDSZKOLE?

KTÓRE ŚRODOWISKO LEPIEJ WPŁYWA NA ROZWÓJ SAMODZIELNOŚCI

TEKST:

ANNA GROMADZKA

nauczyciel wychowania przedszkolnego, pedagog specjalny

Rozwój samodzielności u dzieci jest jednym z kluczowych elementów ich wychowania i edukacji. To proces, który zaczyna się już w najwcześniejszych latach życia, a jego kształtowanie zależy od różnych czynników, w tym od środowiska, w którym dziecko się wychowuje.

Środowisko domowe jest pierwszym i najważniejszym miejscem, w którym dziecko uczy się podstawowych umiejętności życiowych, takich jak samodzielne jedzenie, ubieranie się czy dbanie o porządek w swoim pokoju. Wspólne wykonywanie codziennych obowiązków domowych pozwala maluchowi stopniowo przejmować odpowiedzialność za swoje czynności. Dom, w którym dziecko czuje się bezpiecznie i komfortowo, sprzyja podejmowaniu samodzielnych decyzji i próbowaniu nowych rzeczy bez lęku przed porażką. W rodzinie dziecko ma bezpośredni kontakt z osobami, które pełnią rolę jego pierwszych nauczycieli. Rozwój samodzielności zależy w dużej mierze od stylu wychowawczego rodziców. Jeśli rodzice zachęcają do podejmowania wyzwań

i dają przestrzeń do popełniania błędów, dziecko będzie miało szansę rozwijać swoje zdolności w tym zakresie. Z kolei nadmierna kontrola czy przesadne wyręczanie w codziennych czynnościach może ograniczać samodzielność. Ważna jest otwarta komunikacja, w której rodzice słuchają dziecka i rozmawiają z nim o jego potrzebach, sukcesach i trudnościach. Dziecko, które wie, że jego zdanie jest brane pod uwagę, jest bardziej skłonne do samodzielnych działań.

Przedszkole jest miejscem, które wprowadza dzieci w szerszą, społeczną rzeczywistość.

Przedszkole jest miejscem, które wprowadza dzieci w szerszą, społeczną rzeczywistość. Tu uczą się nie tylko samodzielności w codziennych czynnościach, ale także współpracy z rówieśnikami i przestrzegania zasad obowiązujących w grupie, radzenia sobie z wyzwaniami społecznymi oraz rozwiązywania konfliktów. Nauczyciele powinni

rozmawiać z dziećmi, dając im możliwość wyrażania swoich myśli i emocji. Dzięki zabawom, zajęciom edukacyjnym i interakcjom z innymi dziećmi, przedszkolaki rozwijają zdolność podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów czy radzenia sobie w trudniejszych sytuacjach. Nauczyciele mogą zachęcać do samodzielnego wykonywania zadań, takich jak wybór materiałów do zajęć czy rozwiązywanie prostych problemów. W przedszkolu, podobnie jak w domu, należy stworzyć atmosferę, w której dzieci nie boją się popełniać błędów. Nauczyciele powinni chwalić starania, nawet jeśli nie zawsze prowadzą one do sukcesu. To rozwija u dzieci odwagę do samodzielnego działania i próbowania nowych rzeczy. W przedszkolu dostosowanej do potrzeb dzieci, z odpowiednio zorganizowaną przestrzenią, dzieci mają możliwość eksperymentowania z różnymi zadaniami, co rozwija ich kreatywność i pewność siebie.

Obydwa środowiska – domowe i przedszkolne – mają ogromny wpływ na rozwój samodzielności u dzieci. Środowisko domowe zapewnia dziecku stabilność, wsparcie emocjonalne i poczucie bezpieczeństwa, co ułatwia rozwijanie umiejętności bycia samodzielnym. Z kolei przedszkole stwarza okazje do nauki współpracy, podejmowania decyzji w grupie i rozwiązywania problemów, co także wspiera rozwój samodzielności w szerszym kontekście społecznym. Aby przedszkole i dom miały pozytywny wpływ na rozwój samodzielności u dzieci, muszą współdziałać, zapewniając spójne i wspierające podejście. Rodzice i nauczyciele powinni tworzyć atmosferę zaufania, zachęcać dzieci do podejmowania wyzwań, akceptować ich błędy oraz stopniowo zwiększać trudność zadań, dostosowując je do możliwości dzieci. Ważne jest, by rodzice byli świadomi tego, jakie umiejętności z zakresu samodzielności są rozwijane w przedszkolu, aby móc wspierać dziecko w tych samych obszarach w domu.

ZAJĘCIA ADAPTACYJNE W PRZEDSZKOLU FUNDACJI CZAS DZIECIŃSTWA

60 PLN
MARZEC | CZERWIEC

120 PLN
KWIECIEŃ | MAJ

Zapraszamy dzieci urodzone w 2022 roku wraz z rodzicami
na zajęcia, podczas których proponujemy:

- zabawy zapoznawcze i integracyjne,
- zajęcia rytmiczne i ruchowe,
- zabawy sensoryczne, plastyczne i manipulacyjne.

W trakcie zajęć rodzice będą obserwować jak zachowują się ich dzieci w nowym środowisku i otrzymają wskazówki ułatwiające adaptację przedszkolną.

Termin: **czwartki od 20 marca do 12 czerwca 2025, g. 15.30-16.30**

Miejsce: **ul. Wolumen 3 w Warszawie, tel. 501 738 818**

www.czasdziecinstwa.com.pl/adaptacja

JESTEM

PRZEDSZKOLAKIEM

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
15											27
14											28
13											29
12											30
11											31
10											32
9											33
8											34
7											35
6											36
5	4	3	2	1	41	40	39	38	37		
START					META						

Czy potraficie już sami poradzić sobie w przedszkolu?
Sprawdźmy to razem w tej grze.

Fundacja Anny Florek CZAS DZIECIŃSTWA

Zasady gry

JESTEM

PRZEDSZKOLAKIEM

Gra przeznaczona jest dla 2-5 graczy, a rozgrywka trwa do 10 minut.

Przed rozpoczęciem gry należy przygotować po 1 pionku dla każdego gracza oraz jedną zwykłą kostkę. Pionki na początku ustawiamy na polach z napisem "START".

Grę zaczyna osoba, która wylosowała najwięcej oczek. Potem kolejka będzie przechodzić na graczy zgodnie z ruchem wskazówek zegara.

W swojej kolejce gracz rzuca kostką i przesuwa pionek o tyle pól, ile wypadnie oczek. Jeśli wylosowane zostanie 6, to gracz traci tę kolejkę, bo poruszałby się zbyt szybko, a w sali nie wolno biegać. Jeśli ruch zakończy się na kolorowym polu, należy sprawdzić poniżej polecenie z nim związane. Pozytywna odpowiedź oznacza, że pionek przesuwa się 3 pola do przodu. Odpowiedź "Nie" nie wywołuje żadnego efektu. Pionek pozostaje na swoim miejscu.

Pole 2 - Czy wiecie, gdzie w Waszej sali są książki? Czy umiecie wziąć sobie jedną i przeglądać, aby się nie nudzić?

Pole 8 - Czy wiecie, gdzie w Waszej sali są przybory plastyczne? Czy umiecie wziąć je sobie i tworzyć prace, aby się nie nudzić?

Pole 10 - Czy umiecie przywitać się wchodząc do sali?

Pole 12 - Czy umiecie sami przebrać się w szatni?

Pole 14 - Czy umiecie sami zaznaczyć obecność na tablicy?

Pole 21 - Czy umiecie sami dbać o rośliny w sali?

Pole 30 - Czy umiecie sami posprzątać zabawki w sali?

Pole 32 - Czy umiecie bawić się z innymi przy jednym stoliku?

Pole 39 - Czy umiecie się pożegnać?

Jeśli ruch pionka zakończy się na polu zajęтым przez inny pionek, to właściciele pionków bawią się w "papier-kamień-nożyce". Kto wygra, ten przesuwa się do przodu na pierwsze wolne, białe pole. W przypadku remisu zabawę powtarza się, aż do wyłonienia zwycięzcy. Gra kończy się, gdy wszystkie pionki znajdą się na mecie.

Jeśli jakiś gracz jest na mecie, to inna osoba podczas własnej kolejki może poprosić go (lub ją) o pomoc. Wtedy gracz na mecie rzuca kostką, a gracz którego jest właśnie kolejka, wybiera lepszy z wyników (własny lub gracza na mecie).

Fundacja Anny Florek CZAS DZIECIŃSTWA

